

Wpływ programu „Rodzina 500+” na wyniki wyborów w Polsce

Jan Gromadzki, Katarzyna Sałach, Michał Brzeziński

W prezentowanej publikacji dokonujemy pierwszego oszacowania wpływu świadczenia wychowawczego wprowadzonego w ramach programu „Rodzina 500+” na wyniki wyborów w Polsce. Konkluzje płynące z badania wskazują, że wprowadzenie świadczenia wychowawczego spowodowało znaczący wzrost odsetka populacji (procent wyborców uprawnionych do głosowania) głosującego w wyborach parlamentarnych na PiS w okresie między 2011 a 2019. Świadczenie zwiększyło odsetek głosujących na PiS średnio o 2,7 punktu procentowego, co stanowi niemal jedną piątą wzrostu poparcia dla PiS w tym okresie. Nasze wyniki pokazują, że sama obietnica wprowadzenia świadczenia wychowawczego (w roku 2014 i w kampanii wyborczej 2015) nie spowodowała istotnego wzrostu poparcia dla PiS w wyborach parlamentarnych w roku 2015. Dopiero faktyczne spełnienie tej obietnicy począwszy od roku 2016 doprowadziło do wzrostu sympatii dla PiS w wyborach parlamentarnych w roku 2019.

Wzrost poparcia dla PiS zrealizował się głównie poprzez zachęcenie do głosowania osób, które w ogóle nie brały udziału w wyborach przed wprowadzeniem świadczenia wychowawczego (wzrost frekwencji wyborczej). Pozytywny wpływ świadczenia wychowawczego na poparcie dla PiS był największy na wsiach, a najmniejszy w dużych miastach. Podobnie silniejsze efekty wystąpiły w biedniejszych gminach oraz gminach, gdzie populacja charakteryzuje się relatywnie niskim poziomem wykształcenia. Może to oznaczać, że program „Rodzina 500+” wpłynął na wyniki wyborów w 2019 r. głównie przez poprawę sytuacji finansowej rodzin – w biedniejszych gminach poprawa ta była większa i stąd efekt wyborczy jest silniejszy.

Nasze wyniki sugerują, że mechanizmem wyjaśniającym, dlaczego świadczenie wychowawcze zwiększyło poparcie w wyborach dla PiS jest nie tylko instrumentalny klientelizm (poparcie wyborcze udzielone wyłącznie w zamian za korzyści finansowe), ale poczucie wdzięczności za pomoc finansową lub głębsza identyfikacja z partią, która zwiększyła dochody znacznej części gospodarstw domowych.

Dzięki wprowadzeniu programu „Rodzina 500+” PiS uzyskał od 500 tys. do 700 tys. dodatkowych głosów w wyborach do Sejmu w 2019 r. Gdyby PiS nie wprowadził świadczenia wychowawczego, objąłby 225-227 mandatów w Sejmie i musiał szukać partnerów koalicyjnych w parlamencie.

Pełna wersja artykułu w j. angielskim

Gromadzki J., Sałach K., Brzeziński, M. (2022). When populists deliver on their promises: the electoral effects of a large cash transfer program in Poland, IBS Working Paper.